

356

Češko poigra.

šte, ki so v pridigri.

Poigra.

Po osnovi dr. Josipa ^{Čy} ^{Čy} Pošujaka
pisal

Anonimno.

I. verz.

Dane ste golobci lelaki, predpasniki, potni Franci.

Šance: (ste + berge + medij + uni + da). Le brj, le brj,
Še enkrat se malo mižice, sembrj

vez.: 356 levo, se zofe! Pa le huljo, miže
ste brj, abno se mižice! Še en

Sebe poigre.
Iste, ki so v predigri.

Dejanje se vrši 28. decembra l 1787 v Loisovi palači v Ljubljani po premijeri „Lupanove Micike.“

Dvorana v Loisovi palači. Izpod stropa visi lestence s svečami. Na levi kamnin, na njem dva svečnika z mnogimi gorečimi svečami. V obeh kotih zadnje stene vrata; prostor med vrati zastira zastor. Na desni in levi zofo, mizica in fotelji. Veliko zrcalo ob steni. Tla parketna brez preprog.

I. prizor

Janex, štirje goloroki lakaji s predpasniki, potem Francka.

Janex: (stoji v hvoreji spredaj sredi odra): Le brž, le brž!
Leu na desno še malo mizico, — senkaj
na levo še zofo! Pa le hitro, urno!
Moj Bog, obrni se vendar! — Urno, urno!

Lakra! Taka počasnost!

I. Lakaj:

(stoji golorek in s predpasnikom na lestvi in prižiga zadnje sveče na lestencu). Takoj boru gotov. Ali je dobro?

Taux:

Dobro je! Ne, zasuci lesteneč se malo, - ne prevec! Tako, tako, nemiren lesteneč je lepsi! Sedaj pa izginij z lestve... brz, brz! (Lakajem, ki so prinesli zofa in drugo muzico).

Tukajle in tjakajle.... stoj, takole! (Popravlja stvari): Dobro je! - Toux, pobriši se tamle parket! Popravi zastor! (Lakaj briše parket).

I. Lakaj:

Ali je prav?

Taux:

Dobro, dobro! (Teče v središje in motri dvorano).

Vse je v redu, da, vse.... Sedaj pa se oblecite svoje frake; gospôda mora biti vsak hip tukaj! Izginite, ena - dve!

Lakaji:

(odidejo na desno).

I. Lakaj:

(odhujaje na desno). Kocaj bo pa zopet dirindaj, - uf! (Si briše potno čelo)

II. Lakaj:

Pa trudi, uckaj napitnine! (Pobere suvijo): Meni

je prav! (odide na desno)
Tilo, nekdo že gre! Pozitivno! (Teče k ohradu na
levo in se devotno postavi. Roke mu vise ob životu navzdol.)

Yanex:

II. prizor

Yanex, Francka.

Francka:

(priteči od leve, obstane takoj pri vhodu in tleskne v dlani):
Jejhata, Yanex, to je krasota! Pri cesarju ne
more biti lepše! Jej, jej, jej! (Teč preko dvorane,
ter se vrteč ogleduje).

Yanex:

(jinev izpremeni svoj obraz in pozitivno): Oh, ali si ti? —
kar precej mi izgini! Tu nimas nič opravka!

Francka:

(vede na desno stran) Gledati pa vsaj smem, — mis-
lim! Kaj bi me ocv podil!

Yanex:

Ujdi, v kuhinjo! Tam je tvoj prostor! Proč!
Ali ne vidiš, da mi vse poružes!

Francka:

(vstane jezna): Pa grem, no, — pa grem! stupale
to ti rečem: Se enkrat se mi pokaži, v mo-
ji sobi! — Se enkrat se mi približaj s svojo
nestanostjo, — jaz ti pokažem! Le čakaj!
(Odhaja na levo).

Janex:

- 4 - ^{ljuba}
(prestrašen): No, no, Francka! Ne bodi
huda zato! (Sili zanjó)

Francka:

Ojaj ti pokarjem vrata, da jih nikoli več
ne najdes! (Se ga ptepa): Kar beži! Kar izgnu-
bi se mi! Če še dobro, med nama je vse
ven - ven - ven! (Odhaja)

Janex:

Lepo te prosim, - Francka - slišiš (jo lovi za pokó
in zadušnje) - počakaj!

Francka:

Ven - ven! (Se ga ptepa) Kar pusti me!
Proč, proč!

I Lorkaj:

(med vratni na levi): Gospóda prihaja! Gospod
Carou in dva gospóda! (Se postavi na eno stran
vrat v pozituro)

Janex:

O, o, ali že - ali že? - Francka, beži, beži!
(Se postavi na drugo stran vrat v pozituro in si gladi
liverjo ter lasé)

Francka:

(odide doigryene glave ⁱⁿ koketnih kretenj med njima
skozi vrata. Zinjaj): Dober večer, - klanjam se!

Lois:

(Zinjaj na levi): Bog, daj! Ali je vse v redu,
Francka?

Francka:

(Zinaj): ⁵ V kultinji vse, gospod barou!

Janez:

(se klanja do tal): Vse, vse, gospod barou!

I. Lakač:

(se nemo klanja)

III. prizor

Naglo vstopijo: Linhart, Podnik, in končur Lois.

Lois:

(vstopi živahno): Zorstvo! Krasno! Tragi Linhart, takega uspeha pač niste pričakovali?

Linhart:

(rozzret in vesel): Viledar, niledar, gospod barou! To velikausko navdušenje - to gromovito ploskanje - ti klici naroda, - moj Bog, zdi se mi, kakor bi sanjal! (Odda pluzi klobuk) ≠

Podnik:

Da, da spali smo in sanjali, a danes smo se prebudili! (Odda pluzi klobuk)

Lois:

(bega navdušen semtertja): Tu niledar več ne sme mo zaspati! Zavzeli smo proo kulturno postojanko - gledališče - in - (Glaci plašč in ga daje Janezu)

Lakači:

(odidejo na desno)

Linhart:

Po vaši zaslugi, gospod barou! Oh, srečcu

Fois. V njihni dobi živimo, prelo Europe buči
in tajne sila stresa ^(stare) temelje. Že se mi, da se
napoveduje pombad z -gromom in bliskom.
Na francoskem ^{ve} v Parizu se dogajajo
stvari, ki napovedajo revolucijo... tisoletni
privilegiji padajo v prah. Starovi in sloji,
bex pravice, se dvigajo ter zahtevajo, da se
jim da primeren mesta v ~~novi~~ ⁱⁿ organizaciji
nu človeške družbe, - in glejte, prijatelja,
pombad se razgane tudi našemu narodu
- pombad kulture! Tudi slovenski narod
se dviga in ucaj se je začela nova
doba!

da pag 5.

sem nočaj....!

Lois:

Podrino pravičnu: Ideja je bila moja, a
vi ste jo sijajno izvorsili! Izorstvo se je na-
ma posrecila! Kar je naš Podnik na polju
narodne poezije, to ste vi na torišču na-
rodne dramatike.! A sedaj delujta skup-
no dalje, - nadaljujta, gospoda, po začeti po-
ti in zmaga nam ostane ^{vztrajno} ~~sijajno~~! (Slaci po-
hovice in psede)

Podnik:

(med odra) Tu pridružijo se nam kmalu še
novi kulturni delavci, ki parvijejo danasnji
pricetek do popolnosti in do vzorov, ki
jih danes pač še oddaleč gledajo naše
duse, a ki jih ^{že} vendar ~~shitimo~~ in hrepe-
nimo po njih! Naš lepi jexik, potis-
kan v kmetijske bajte, med kmete, delav-
ce in pluge, - naš lepi slovenski jexik, ki
mu sovražno zapirajo šole in urade, ka-
ko krasno se je glasil nočaj v razkošno
razsvetljenem gledališču! Povzgemu in

plakemu slovenskemu kmetu, se je od-
pelo novej prvič svetišče, v katerem doslej
ni imel prostora ni besede, ni glete, pre-
govoril je v glasovih čistih in zvonkih, da
je ostrnela gospoda ter se mu je umaknila
s prvih sedežev! Današnji dan je zapisan z
zlatimi črkami v zgodovini našega naro-
da, in Bogu hvalim, da sem bil priča, ko
se je odigral pred našimi prečnostrežnimi
očmi! (Resnično, resnično!)

Lois:

(vstane): Gledališče smo si osvojili, delaj-
mo torej dalje, da si osvojimo še šole
in mace! Narod je naš, - pridobimo
še inteligenco!

Liuhart:

Pridobimo jo, - pridobiti jo moramo!
Z združenimi silami, gospod baron - dalje
in navzgor! (Ktu poda obe roki)

Podnik:

Združeni, dalje in navzgor, prijatelja!
(Položi svoje roke na roke Loisa in Liuharta)

Lois:

Bog blagoslovi naše delo!

IV. prizor

Gabrijela, Milica, dr. Makovec, Desselbrunner

Karel Lois, Sluge

Janex: (odpre vrata in se klanja)

Gabrijela: (ostopi prva): Tu smo, strijček! Oh, glava mi
šini! Kako smo igrali? (Daje plašč slugi).

Milica: Gospod Linhart, čestitam vam! (odlaga plašč
slugi): To je bil uspeh! Jój, kako sem vesela!

Dr. Makovec:

Karel: } Čestitam! Oh, vesel sem! Gratuliram! (Linhartu
Desselbrunner: } Linhartu roko)

Linhart: Vaša zasluga je! Hvala vam! Oh, iskrena
hvala - gospica - gospod -!

Vodnik: } Izorstvo! - Krasno! Čestitam! Lepo ste go-
Lois: } vorili! Nikdar ne pozabim tega večera! (Linhartu
roko)

Linhart: Igrali ste vsi ^{pa} ~~bol~~ resnični igralci! Očaran
sem bil!

Gabrijela: Ah, diletantje smo!

Linhart: Gospica, ne bo več dolgo, in Slovenci

- 9 -

dobé' tudi domače igralce, sojé inmetui-
ke po poklicu, ' Sojé pisatelje, slikarje,
kiparje, arhitekete dobé' Slovenci, in takrat šele
postanejo narod lastnega življenja (Vesselbrunner
ju): Gospod Vesselbrunner, uocj ste dokazali,
da ste vzlic svojemu imenu vendarle Slove-
nce!

Vesselbrunner: Slaba se mi je godila, gospod tajnik! Pres-
malo imam voje... Zapletal se mi je je-
zik ae . . . naučih

Lois: Poiščite si slovensko Miciko - oženite se,
gospod tovarnar, in jeziki vam bo tekkel
gladko - - žena vas nauči vsega!

Vesselbrunner: (pogleda Gabrijelo): Poiskal sem si jo, a me
ne mara, gospod barou!

Lois: Godi se vam, kakor meni, haha! A vi
ste se mladi in deklet je na izbero! (dr.
Markovcu): Ah, naš kužje! Zili ste pravi fant
od fare! (onu položi roko na rame): Toda čujte!
Igrali ste tako resnično, da bi bil skoraj

mislil, da ste v istini -- (Polglasno) --
kakor da ste res^{nično} zaljubljeni!

dr. Chakovec:

(reko): Ugavili ste, gospod baron! --

Lois:

Ali res? O --!

dr. Chakovec:

Da, zaljubljen sem in tudi ljubljen, gos-
pod baron. (Gabrijeli): Gabrijela, ali smem
govoriti? Glej, gospod stric je najino tajnost
izgubil!

Gabrijela:

Ah, stricček, kaj ne, da nisi lud? (Ga objame)

Rada ga imam in - in - ves -

Lois:

Sem, on tudi! Rodite prečnu, ljube! ~~da~~!

~~Amj!~~ (Ga pritiska z Gabrijelo k sebi na prsi). Ro-
dita prečna, otroka!

Gabrijela

} Stricček!

dr. Chakovec

} Gospod baron!

Linhart:

(ki je govoril z Chilibom in Karlov). Oh, čujte! Kaj
se je tu zgodilo?

Lois:

Specen sem, prijatelji!

Fodnik:

(ki je govoril z Desselbrunnerjem, hiti k dr. Chakovecu). Česti-
tamo! Čestitam! stuzje se oženi! Bog!

Blagoslovi! (Šiti k Gabrijeli)

Milica:

(objame Gabrijelo): Ljubica, čestitam ti! Rodi srečna, bla!

Pesselbrunner:

(gane): Mergott, schon wieder zu spät! (K. ma-
kovec): Tudi jaz vam čas... ich gratuliere,
gospod doktor, obzwar... obzwar.. prosim,
ostanite mi prijatelj!

dr. Makovec:

Hvala vam, gospod! (mu stiska roko in od-
ide ž njim in z Gabrijelo v gradje)

Lois:

Glej, Milica, sedaj pa ostaneš sama!
Dr. Makovec namu odvede Gabrijelo, Karel
odide na angleško in tako bova samo-
tarila! Ali se morda poročiva še midva?

Milica (prese,
nečerna)

Jaz, strijček? - O, ne, ne... nočem, jaz-strij-
ček... premlada sem še... (Karlus): Poma-
gaj mi! Ah, sedaj se odloči!

Lois:

Premlada? Mi si slišal, Karel? Premla-
da je! Zgodnja možnost - haha! - gotova
sreča! Tako pravi pregovor! Jaz ti pa že
vem za žemina.

Karel:

Kaj pravite?! Ne, ne! Nikar siliti, stric! Milica niti ne misli na to... a vi...!

Milica:

Ne, ne, nočem, nočem!

Zois:

Če nočeš, te pa ne bom silil! Hm! Mislim sem, da bi ti izbrani ženin prav ugaljal; prav takšen je, kakoršnega si sama želiš!

Karel:

Kakšen?

Milica:

Ne, ne! Nočem! (Tisne skrivaj Karlu roko)

Zois:

Dober, blag, vesel in ljubeznjiv!

Milica:

Ne, nočem ga, nikogar nočem!

Zois:

Dobro, pa ostaneš pri meni samica! — Ali ti, Karel, ti še tudi nič ne misliš na ženitev? Ti si že dovolj star!

Karel:

Gov? Ne!

Zois:

Res ne?

Milica:

(se spozabi): Res ne!

Zois:

(se zasmije) E!

Karel:

Ali kaj vam je, poudar nočoj, striček? Če hočete poženiti in vse pomoziti!

Milica:

Pa zakaj se sami ne oženite?

Lois:

Povedal sem ti že: ker me nobena ni ma-
pala! — A tebi sem resnično izbral prav
lepo, prav mlado in prav živahno neve-
stico, — oh, cel srček ti je to dekletce!

Karel:

Hvala; jaz še ne mislim na ženitev.

Lois:

(*Prime skrivaj čilici pokor*) (No se vrneš iz Angleske
se pogovoriti in novič,
(ki je me videl): Dobro, dobro!) Ali da se vendar
kdaj kasneje ne pokesata, ker me ništa
popel hotela poslušati, vama pokažem vsaj
sliki izbrane neveste in izbranega že-
nina. Pojdita! (*ju prime za pokor*)

Milica:

} (se branita) Ne, ne, hvala, ne zanimaa me,
Karel: strijček! — Pusti svoje šale! — No, nehaj —
— pusti me!

Lois:

(*ju vleče narahlo*) No, le pojdita, — kerkoj ju
zgledata, — le zmano pojdita, pravim!

(*Stoji nasproti velikemu zrcalu*): Stopita, seunkaj in
glejta mi mirno v obraz!

Milica in Karel:

(*Stojita obrnjena in v zadregi —
razburjena in s hrbtom proti zrcalu*)

Lois: Čakajta! Takoj ju čosta videla! Huu, huu! (ju popraha): Ah, sedaj - sedaj: eva - doe - tri! Hitro se obrnita! (ju objame)

Milica in Karel: (se obrneta k zrcalu)

Lois: (kajé o zrcalo): Ali ju vidita? Ali nista lep parček? In vidva nočeta? Res ne?

Karel in Milica: (objameta Zoisa) Dragi stric! Da, hočeva - hočeva!

Podnik: (prihiti): Vi ste izvorsten režiser, gospod bapou! Jzborno! (Tiška poka Karlu in Milici): Čestitam!

dr. Markovec: (objame Karla): Ljubi svak! - Vso srečo! - Na isti večer!

Linhart: Dva mlada para! To je preveč, gospod bapou! To je preveč nasukrat! (Tiška čestitajoč poka Zoisu, Milici in Karlu)

Fesselbrunner: } (čestitata Milici in Karlu)
Gabrijela: }

Lois (Linhartu): Bila je božja volja ali pa slučaj usode, kakor hočete, gospod tajnik! Efekt pa

je isti. Resnica pa je, da ste prines-
li s svojo igro tudi o mojo lišo naj-
večjo srce in jaz sem vam zato še
posebno hvaležen. Ali glejte, hvaležen
vam je tudi ves naš narod in vaše
ime ostane večno združeno z zgodovino
slovenskega gledališča! (Med zadnjim staikom
vede Jois Linhart z sredino vzdaja pred zastor. Ostale
osebe so se grupirale na desni in levi odra. Jois je dal
Janezu med tem že znamenje. Zastor pade in pokaže se
živa slika, ki predstavlja razvoj slovenskega gle-
dališča od Lupanove hičke do današnje
slovenske izvirne drame (Filija govori
izvirne opere in operete.)